

Sarrera

Hona hemen BAT aldizkariaren 5. alea. Eta hona hemen ere, laburki, irakurleak barruan aurki dezakeenaren bilduma.

Katalanera hartu dugu oraingoan aztergai nagusizat. Zergatia azaldu beharrik ez dago: Auñamendiko muga politikoak haiek ere erdibiturik, herriaren gehiengo Hegoaldean kokaturik, Iparraldean turismo-leku bihurturik, euskaldunok eta katalanak etsai eta legetasun berberaren kontra ari gara. Eta horretatik heldu zaigu, egoera soziolinguistikoak desberdinak izanik ere, mugako bi muturretan bizi garenon arteko anaitasun berezia. Katalanak gu baino azkarragoak direnez (bai ekonomikoki, eta bai demografikoki ere: ia lau aldiz gehiago dira katalanak gu baino), behetik gora modura begiratzen ditugu euskaldunok, hizkuntz arazoaren alorrean bereziki. Jakin-min hori asetzekotan prestatu dugu lan-bilduma hau, irakurle askori interesgarri gertatuko zaion segurutzan.

Jordi Bañeres soziolinguista oso ezaguna da euskaltzaleen artean, eta ongi ezaguna ere bai Bartzelonan aldiro argitaratzen duen "Noves de Sociolinguística" aldizkaria. Hemen argitaratzen dugun berarekin eta **Marc Leprete** i **Aleman**y-rekin egindako elkarrizketak, horretara, balio handia du; eta bere luzean ere ezin mamitsuago antzemango dute gure irakurleek.

Hemen baino ezagunagoa da **Rafanell** izenekoa Kataluñan. Rafanell (Rossich-ekin batera askotan) hiletarizat hartzen dute hango ofizialistek; ez bait du gure lagunak sinesten Kataluñan baikorkeriatara lerratzeko oinarririk. Hain zuzen ere, BAT-eko lerro hauetan ere ikus daitekeenez, katalanera arriskutan dagoela uste du; eta lege-markoa aldatu gabe, katalanerarenak egin duela sinetsita dago. Alde honetatik euskaldun kritikoengandik bertago ageri zaigu Rafanell, hemengo eta hango ofizialistengandik baino.

Ez bakarrik erabilpenari dagokionez (Rafanell-en ustez ezaguera-maila igo bada ere, erabilpena ez da biziki azkartu): Rafanell-ek katalanera mintzatuaren lardaskatzea azpimarratzen du. Mintzatzan den katalanera, Rafanell-en ustez, gaztelaniaren kopia mailegatu kaskarra baizik ez da askotan; eta joera honetan ere ageri da bi hizkuntzen arteko hierarkia: katalanera bigarren mailako hizkera bihurtu da nabarmenki.

Vernet-en artikulua informazio-bilduma bikaina eskaintzen digu; eta honetan ere suspresa galantak hartuko ditu euskaldun irakurleak. Hasteko, **ezagueraren** mailan - dio Vernetek ere - aurrerapena handia izan arren (Kataluñaoko % 90ek "ulertzen" omen du katalanera), **erabilpenaren** alorrean ozta-ozta ageri da aurrerapenik (Rafanellek bezala).

Eskasia nabarmen honek **lege-markoa** aldatzera eraman ditu katalanak. Orain dela urte t' erdi (1990-V-16an) hizkuntz legeria aldatzeko erabakia hartu zuen Kataluñaoko Parlamentuak, eta hori **ahobatez**. Pujol Presidenteak bide beretik egin zuen eskaera ofiziala joan den Irailean; eta, hitz batez, Normalizazio-Lege berria bidean dago, dagoeneko bi Batzordek lanean dihardutela.

Nabarmenki Flandriako jokabidea oinarritzat hartuz, Administrazio ofizialaz gain (eta honetan pauso garrantzitsuak eman dituzte), maila pribatuan hasi dira ekiten : kontsumitzailearen eskubideak, lan-kontratuak, almatzen nagusietan lan egiteko hizkuntz eskakizunak, etab. Hemengo baikorkeriak erokeriatzat hartzeko moduko informazioa. **Herri-mugimenduen** garrantziaz, azkenik, oso artikulua mamitsua prestatu du Jordi Sanchez crida-zale ezagunak. Orain dela bost urte desagertutako "Grups de Defensa de la Llengua" delakoak gogorarazi ondoren, "Crida a la Solidaritat" eraino doa; denek egindako presioaren garrantzia erakutsiz.

Horrez gain, euskaldunen ekarpena dator. Alde batetik, eta EKBK lortutako erabilpen-tasak kontutan hartuz, bere ikuskera pertsonala eskaintzen digu **Ruiz Olabuenaga** soziologo ezagunak. Berak ere, ikerkuntza matematikotan barrena sartu gabe, ezagueraren eta erabilpenaren arteko leizea azpimarratzen du; berriro ere ezaguera hutsaren araberako zifrek ekar dezaketen desbideraketa iradokiz. Erabilpenaren egoera txarragoa da dirudiena baino.

J.M. Odrizola-ren artikulua hutsune nabarmen bat zuzendu nahi du: Justo Mokoroa "Ibar" tolosarra hil de berriki; eta, askotan geratu ohi denez, eskergabe agertu gataizkio euskaldunok. Hots, "avant la lettre" ko soziolinguistika egin zuen Aita Mokoroak frankismoa etorri baino lehenago; batez ere "Genio y Lengua" bere liburu famatuaz. Abertzale askok aitortzen dugu deblauki Mokoroak gure gaztaroan izan zuen eragina. Eta zuzena da BAT-ek ere berdin egitea. Euskararen euskaltasun-faltaz kezkatutik (honetan Rafanell-en anaia bailitzan), bere azkeneko urteetan barrena lan gaitza burutu zuen; eta bi liburuki marduletan bildutako lan eskerga, hil aurretixek ikusi zuen kaleraturik.

Bukatzeko, eta euskararen erabilpenean saiatzen diren euskaltzeleei baliagarri izango zaielakoan, bi lan argitara ditugu Soziolinguistika praktikoaren alorrean. Batean hiriburuetan eta herri handietan euskararen normalkuntzarako udal azpiegitura zehazteko behin-behineko proposamena egin dute EKBko Administrazio Sailean ari diren euskaltzaleek. Bide beretik, Tolosa-ko **Galtzaundi** delakoaren berri ematen digu elkartekidea den **Axun Aierbe** lankide eta adiskideak, beronek ere lan horretantxe ari izateak ematen dijon ezagutza zehatzaz.

Besterik ez, beraz, BAT-en Idazkuntza Sailaren aldetik. Onuragarri izango zaiuzen esperantzak mugitu gaituela aitortzeko ez bada.

Txillardeg